

КОЛІР

ЧАРЛІ ПІКАРД

Колір і світло — дві взаємопов'язані складові, та насправді це скоріше тотожність, оскільки саме світло уможливорює колірне сприйняття. Проте задля ліпшого розуміння цих складних явищ ми розглядатимемо їх поступово: почнемо з обробки кольору, а потім перейдемо до властивостей світла в розділі «Світло» (стор. 60)

У першій частині художник Чарлі Пікард досліджує різні виміри та інтерпретації кольорової гами — якою ми її бачимо, способи її розуміння, можливості використання й те, як можна використати ці знання і в цифровому середовищі, і поєднуючи звичайні фарби.

СУБ'ЄКТИВНІСТЬ ЗОРУ

Ми всі віримо в те, що наше бачення об'єктивне, що те, якими ми бачимо речі, показує, якими вони є насправді. Нам здається, що все просто — очі відповідають за збір візуальної інформації, а нам залишається лише перенести її на полотно. А насправді зір — поняття абсолютно суб'єктивне.

Ми сприймаємо речі не «такими, як вони є насправді», а скоріше «такими, як вони є відносно середовища, у якому перебувають». Усе, що сприймає наше око, — необроблена інформація, плями світла, а решта процесів, які насправді дають змогу зрозуміти, що ми бачимо, відбуваються в мозку. Ми навчилися розуміти цю інформацію ще в дитинстві, а отже не варто нагадувати, що це часто було нелогічно. Багато з того, що, як нам здається, ми бачимо, насправді відсутнє в необробленій інформації, яку сприймають наші очі.

Щоб зрозуміти, що подушка м'яка, а стіна тверда, нам не потрібно спершу торкнутися їх, але і світло, яке відбивають ці предмети, жодним чином не вказує на ці їхні властивості. Наш досвід у молодому віці навчив нас цього — ми вдарилися у щось тверде чи відчували затишок в оточенні м'яких речей.

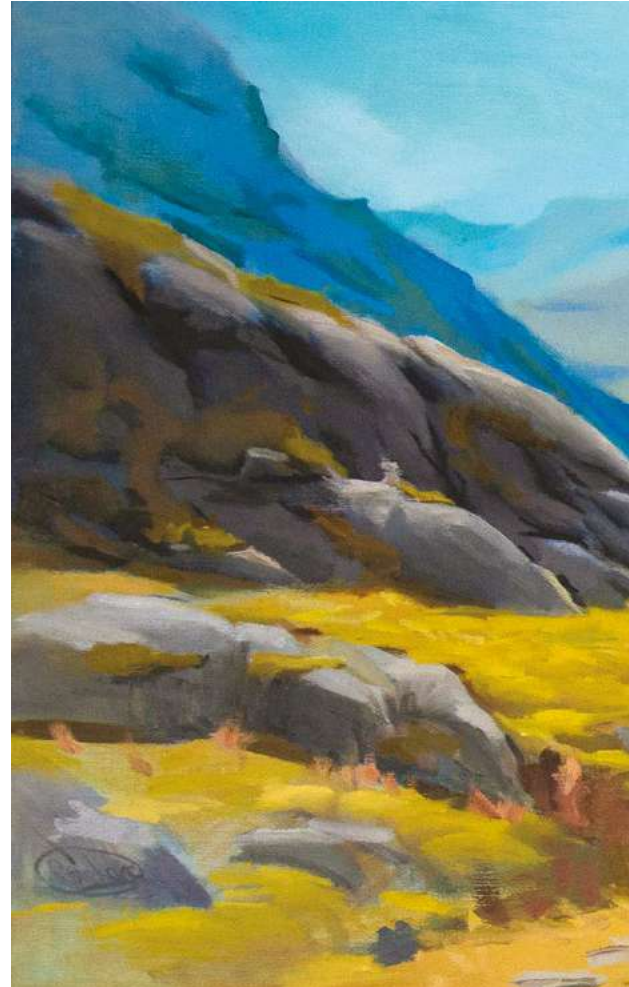
Ми чітко усвідомлюємо, що гори вдалині насправді височезні, тому що наш мозок порівнює їх із меншими речами навколо, робить поправку на відстань і зрештою дозволяє досягнути їхню відносну висоту (01). У реальності речі не є великими чи малими, яскравими чи темними, вони стають такими лише завдяки нашому мозку, який порівнює їх. Усе, що ми спостерігаємо чи описуємо комусь, ґрунтується на таких порівняннях і попередньому досвіді.

Зрозуміло, що скептицизм тут виправданий. Ви певні, що власні очі вас точно ніколи не підводили, коли доводилося орієнтуватися у просторі. Тож яким чином вони можуть помилятися?

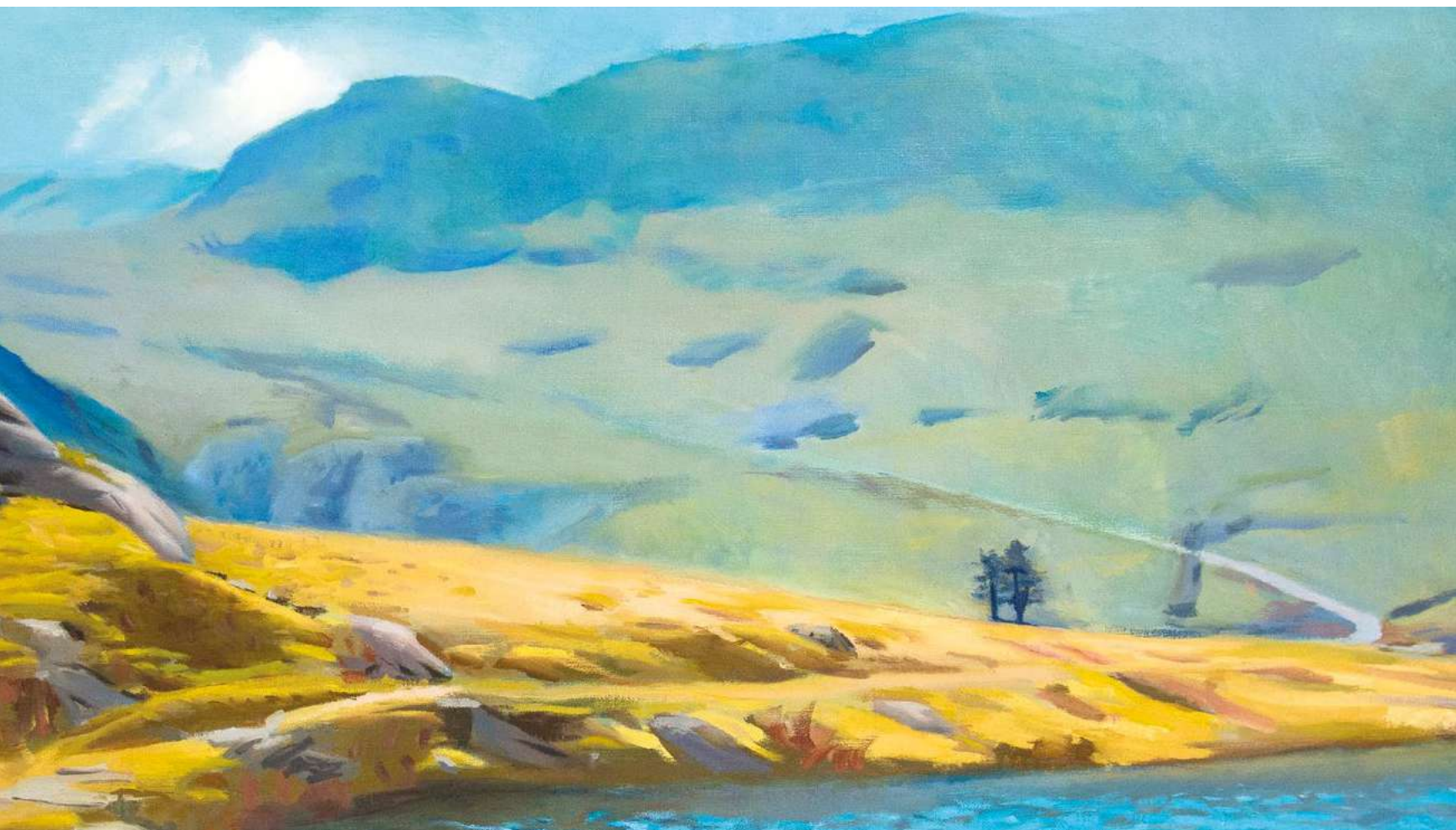
Можливо, ось це зображення вас переконає (02). Важко повірити, але обидва блакитні кола абсолютно однакового розміру, а якщо сумніваєтеся — спробуйте перевірити за допомогою лінійки. Одне з них здається більшим лише тому, що оточене меншими за розміром колами. Зрозуміло, що суть цієї ілюзії в радше в геометричних фігурах, аніж у власне кольорі, але я обрав саме її, бо фігури — це те, що ми часто вважаємо об'єктивним. У цьому розділі ми розглянемо багато схожих ілюзій, аби переконатися, як різні способи взаємодії можуть змінювати наше сприйняття.

Художники, відтворюючи візуальну інформацію, часто мають недостатньо засобів, але прагнуть створити надзвичайні ефекти. І мета наша полягає не в точному відтворенні того, що ми бачимо (бо почасти це неможливо зробити, а якщо й можливо — то результат усе одно нас не вразить), а в тому, щоб підкреслити в зображеному те, що турбує нас. Саме в цьому випадку розуміння того, наскільки наше бачення суб'єктивне, допоможе нам використати його собі на користь, сформує чіткіше усвідомлення цілей нашої роботи.

Але як нам працювати й відтворювати реальність у мистецтві, якщо все настільки суб'єктивне? Є багато способів. Кожен витвір митця встановлює власні правила, і оцінювати його можна лише відповідно до них. Ваше мистецтво — Ваше власне творіння, і лише Вам вирішувати, яким правилам воно буде підпорядковуватися. Єдине, що мають на меті ці правила, — сприяти створенню цілісного образу, який зрозуміє аудиторія.

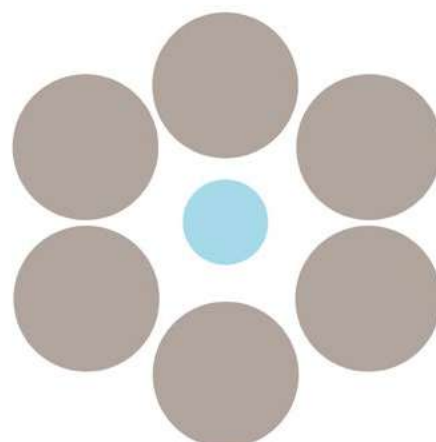
01 Гори на відстані насправді тієї ж висоти, що й дерева на передньому плані, але ми їх сприймаємо по-іншому.

Матеріальний світ однаковий для всіх нас і закони фізики однаково діють у ньому повсюдно, а отже, вивчення того, як світло й колір відображаються в реальності, допоможе нам наблизити власні картини до реальності глядачів. Власне, саме це прагнення формує наш підхід до вивчення кольору і світла у цій книзі. Хоча спершу нам слід розібратися з одним поняттям, спільним як для глядачів, так і для митців, а саме — поняттям контрасту й гармонії.

02 У цій класичній ілюзії з фігурами обидва блакитні кола мають однаковий розмір.

КОНТРАСТ І ГАРМОНІЯ

Ця дихотомія часто позначається іншими словами — **спільність і різноманітність, порядок і хаос, але всі вони мають на увазі гармонізацію схожих елементів і протиставлення частин, які відрізняються. Щоб чітко усвідомити поняття, розглянемо серію абстракцій (03).**

А. Ідеальна гармонія сірого — проста, впорядкована, дещо непримітна, бо ніщо не впадає в око.

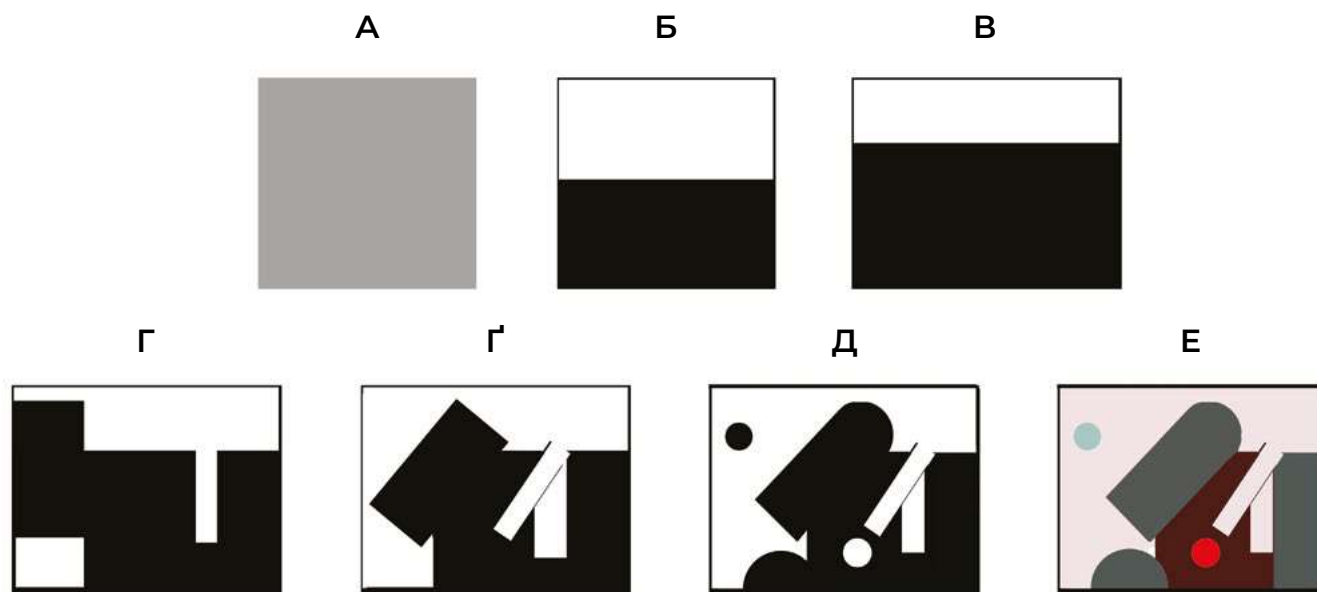
Б. Різні кольори утворюють контраст. Розбити сірий на чорний і білий — типовий прийом новачка для створення контрасту.

В. Зміна величини кожного кольору ще більше посилює контраст.

Г. Додавання фігур поглиблює контраст.

Г, Д, Е. Контраст можна посилювати до безкінечності за допомогою зміни кутів і видів фігур, додавання інших кольорів і т. д.

Основа балансу полягає в розумінні того, що ідеально гармонійні елементи впорядковані, але не впадають у око, тоді як фігури в ідеальному контрасті привертають увагу, але скидаються на хаос, який важко роздивлятися. Контраст — не лише рушійна сила, яка створює зацікавленість, а й потужний інструмент, який може керувати глядачем, його увагою у витворі мистецтва. Працюючи з цією книгою, розглядайте кожен елемент із урахуванням цього поняття — він гармоніює чи контрастує з іншими?

03 Приклади створення контрасту за допомогою фігур і змін пропорцій кольорів.

ІДЕЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ КОНТРАСТУ І ГАРМОНІЇ

Способи створення балансу між контрастом і гармонією можна досліджувати вічно, саме вони є підґрунтям усієї нашої творчості, як свідомої, так і несвідомої. Чим краще ми зрозуміємо це поняття, тим ретельнішим та ґрунтовнішим буде наше дослідження. Чудовою звичкою

стане ведення нотатника зі списком усіх власних методів і прийомів створення контрасту та гармонії у вашому художньому доробку. Чим незвичніші ваші ідеї, тим унікальнішою стане ваша творчість.

КОЛЬОРОМЕТРИЧНА СИСТЕМА МАНСЕЛЛА

Дивовижний і складний світ кольорів може видатися новачку незбагненим — навіть просте змішування двох кольорів буває справжнім викликом. Тож перед початком подорожі в цей світ нам потрібно чітко зрозуміти суть певних термінів.

Найкориснішим помічником у цьому є система, яку створив Альберт Генрі Манселл (Albert Henry Munsell, теоретик науки про колір і художник XIX століття. Манселл розглядав колір як фізичний простір, що складається з трьох величин — тону, значення й кольоровості (04).

Тон — це те, що ми звикли називати «кольором», який присутній у веселці чи у спектрі кольорів, наприклад, червоний чи зелений.

Значення — це більш професійний термін, який вказує на світлість чи темність кольору, від найтемнішого до найсвітлішого.

Кольоровість — може бути новим поняттям для новачків. Кольоровість визначає рівень інтенсивності, чистоти кольору, позначення якого починається з нейтрального сірого.

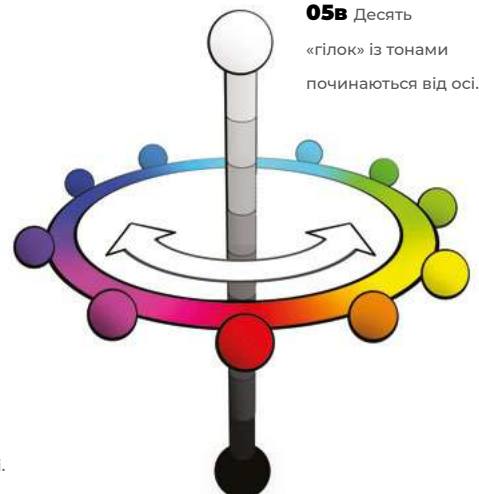
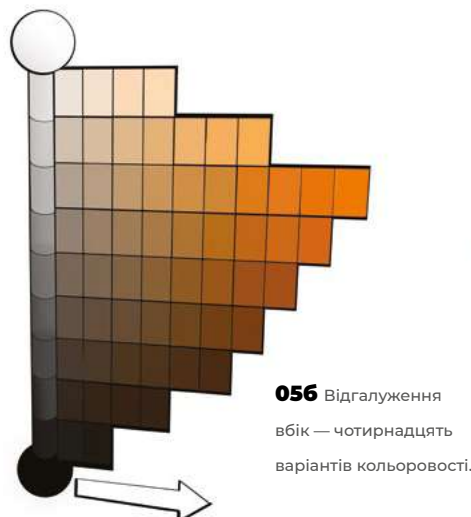
ДЕРЕВО КОЛЬОРІВ МАНСЕЛЛА

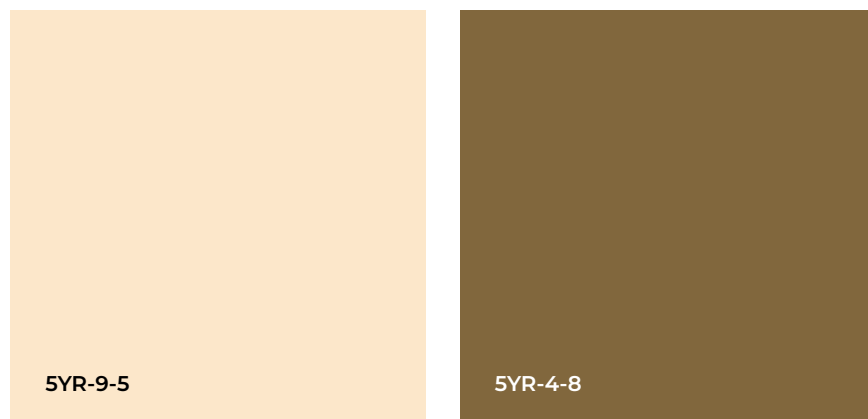
Манселл поєднав ці три величини у візуальній схемі «дерева кольору», центральну вісь якого складають десять можливих значень від найтемнішого до найсвітлішого, а «гілки» тонів (десять варіантів) та кольоровості (чотирнадцять варіантів) розходяться від нього в усі боки.

Така схема дає можливість ідентифікувати кожен окремий колір за номером, зважаючи на його позицію щодо осі й гілок (05а–в).

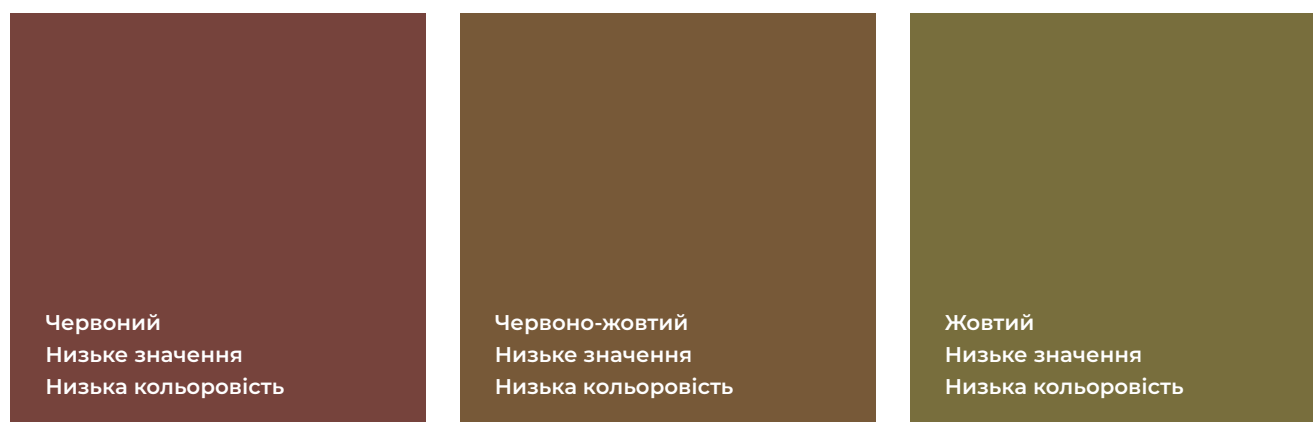

04 Три величини кольору за Манселлом: тон, значення, кольоровість.

06 Використання системи Манселла у позначенні світлого і темного відтінків шкіри.

07 Спробуйте визначити коди, що відповідають цим назвам у системі Манселла.

КОДУВАННЯ КОЛЬОРІВ ЗА МАНСЕЛЛЕМ

Манселл визначив п'ять базових тонів: жовтий, червоний, зелений, синій, фіолетовий. Кожен із цих кольорів має десять варіантів. У кодуванні спершу вказуємо тон, потім значення, і насамкінець кольоровість.

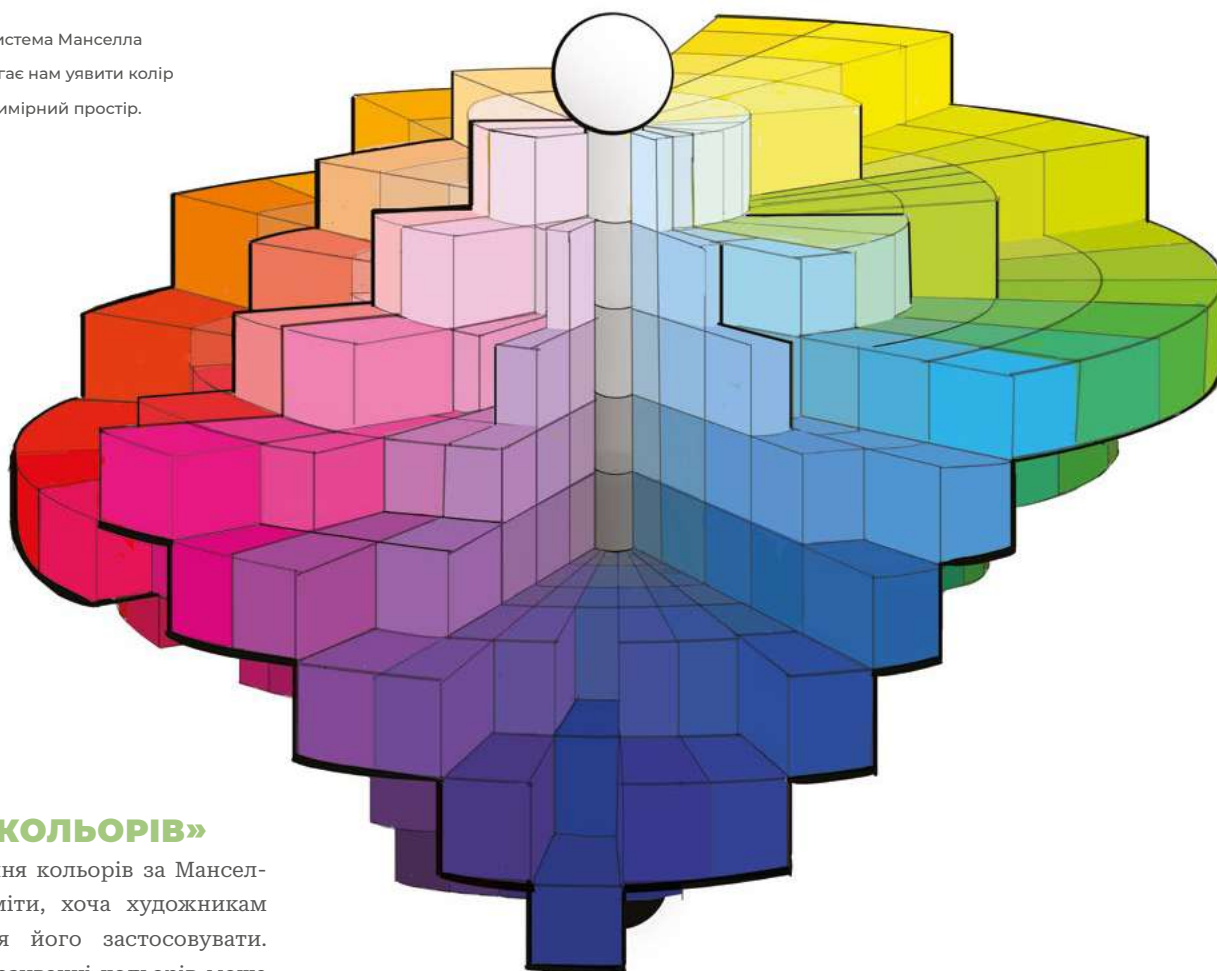
Наприклад, світлий відтінок кольору шкіри позначено кодом 5YR-9-5. Це означає, що він перебуває на шкалі між червоним і жовтим (на п'ятій сходинці), має високе значення (показник дев'ять) і низьку кольоровість (п'ять). Темніший відтінок шкіри позначено кодом 5YR-4-8, а значить, він теж у проміжку між червоним і жовтим, але його значення нижче (показник чотири), а кольоровість вища (вісім) (**06**).

Для називання кольорів у повсякденному житті використовується описова мова. Виробники фарби можуть дати кольорам назви на кшталт «морська піна» чи «небесна блакить», але різні люди уявлятимуть різні кольори. Тоді як система Манселла надає можливість чітко вказати колір, уникаючи непевності описовості.

Три кольори на ілюстрації **07** помітно відрізняються, але загалом їх можна назвати «коричневими». Порівнюючи їх, ми розуміємо, що такої описової мови недостатньо. А застосовуючи схему Манселла, ми одразу розуміємо, що хоч усі вони мають однаково низькі показники значення й кольоровості, та дуже відрізняються за тоном.

08a Система Манселла

допомагає нам уявити колір
як тривимірний простір.

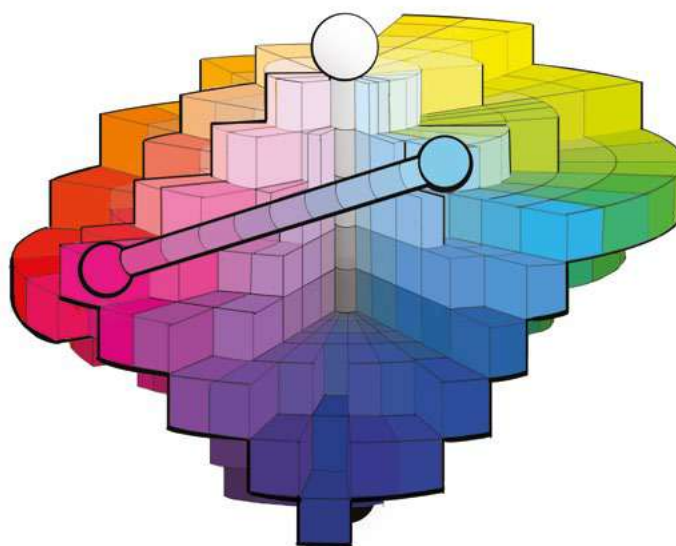
«ПРОСТІР КОЛЬОРІВ»

Принцип кодування кольорів за Манселлом треба розуміти, хоча художникам рідко доводиться його застосовувати. Така точність в називанні кольорів може знадобитися лише в окремих сферах дизайну, наприклад, для друку, але основу цього поняття треба розуміти.

Найважливіше те, що схема Манселла дозволяє нам уявити кожен колір як точку в тривимірному просторі (08a–б). У традиційному мистецтві цей простір був би всіма наявними барвами, а художникам цифрової сфери це поняття дуже легко зрозуміти, оскільки вбудовується як опція «Тон / Насиченість / Яскравість» у переважну більшість програм для графічного дизайну.

Коли ми поєднуємо кольори, то можемо уявити лінію в просторі кольорів, що дозволяє легко передбачити весь процес змішування. Спершу це може видаватися складним, але займаючись цим на практиці, ви досить швидко навчитеся робити все інтуїтивно.

08б Змішуючи кольори,
ми можемо провести уявну
лінію через простір кольорів.

ІЄРАРХІЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ КОЛЬОРУ

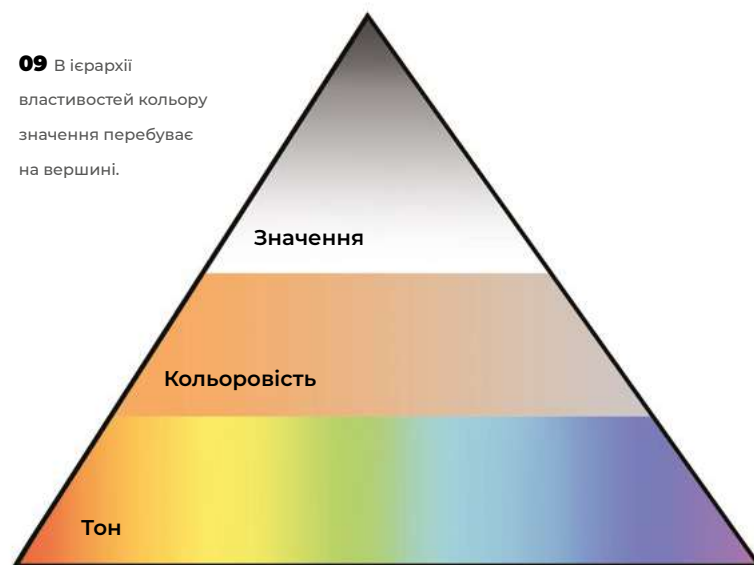
Не всі властивості кольору однаково важливі для художника. Є певна ієрархія, якої варто дотримуватися. Якщо чітко усвідомити наступність важливих характеристик, це допоможе структурно підійти до питання планування власного навчання і як створення окремого художнього твору, так і мистецтва загалом (09).

ЗНАЧЕННЯ

Значення перебуває на вершині цієї ієрархії. Це перше й найважливіше, що треба брати до уваги, коли працюємо над картиною. Важливість цього аспекту можна побачити нижче (10). Коли ми знижуємо значення до мінімуму, втрачається лише дециця інформації, а якщо значення прибрати зовсім, то картина просто перестає існувати.

Певні складові нашої системи зору еволюціонували таким чином, що можуть розрізняти наявність значення. Ці складові (палички в сітківці ми розглянемо на сторінці 30) дійсно найдавніший здобуток, і всі знання про фігури, які ми маємо, забезпечують саме вони.

09 В ієрархії властивостей кольору значення перебуває на вершині.

Оригінальне зображення

Використано лише значення

Використано лише тон і кольоровість

10 Без значення фігуру на малюнку неможливо зрозуміти.

Оригінальне
зображення

Використано лише
кольоровість

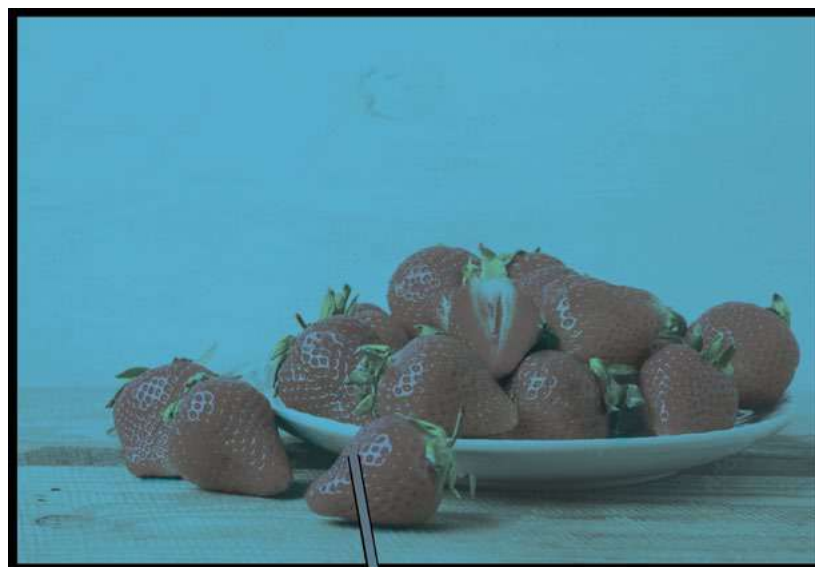
11 Навіть із обмеженою палітрою тонів та після того, як прибрати ледь помітні тони, значення й кольоровість чітко простежуються.

КОЛЬОРОВІСТЬ

Кольоровість — наступна властивість у ієрархії. Студенти часто недооцінюють її. Вона набагато більше зумовлює колір, який ми бачимо, ніж здається. Якщо ми зумисно створимо малюнок в одному тоні, оминаючи кольоровість, надзвичайно велика кількість кольору просто зникне **(11)**. Ми втратимо легкі нерівності шкіри чи волосся, хоча колір все ще можна буде ідентифікувати.

ТОН

Тон — найменш важливий аспект, і студентів завжди це дивує. Його часто переоцінюють через те, що він може впливати на емоційні переживання під час огляду картини. Але якщо наша мета — зобразити предмет, тон зовсім втрачає значення. Після того як належно засвоєно дві попередні властивості, тон може слугувати додатковим засобом вираження, але не основним засобом відображення дійсності. Полуниці на зображенні **12** позбавлено природнього червоного тону, натомість їх зображено в блакитній палітрі, але наш зір все одно сприймає їх як червоні! Тони — це лише спеції та приправи для зображення.

12 Те, що ми бачимо як відтінки червоного, на цьому зображенні насправді в блакитному тоні, але однаково виникає досить реалістичне враження.